

23. Гончаренко, Т.Л. Підготовка вчителя фізики до різних рівнів проектування навчального процесу / Т. Л. Гончаренко, В. Д. Шарко // Засоби і технології сучасного навчального середовища: Матеріали Міжнар. VII (XVII) наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 20-21 травня 2011 р.) / МОНмолодьспорту України, Кіровоградський ДПУ. – Кіровоград : ТОВ «КОД», 2011. – С. 27-29.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ ДО РІЗНИХ РІВНІВ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Т.Л.Гончаренко, В.Д.Шарко

Стратегія інноваційних процесів у сучасній освіті України передбачає суттєву реорганізацію існуючих педагогічних систем, перегляду ustalених змісту, технологій організації, принципів, структури системи підготовки фахівців. Актуальним стає використання педагогічного проектування, як невід'ємної структурної складової професійно-педагогічної підготовки, з метою оновлення змісту навчальних програм, застосування нових освітніх технологій у навчальному процесі. Аналіз та систематизація рівнів педагогічного проектування є умовою виділення особливостей підготовки вчителів фізики до їх використання під своєї професійній діяльності.

Питання впровадження педагогічного проектування висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників, таких як Л.І.Гур'єв, В.В.Докучаєва, І.А.Колеснікова, О.В.Оспеннікова, Т.Ю. Подобедова, С.А. Чандаєва, В.Д. Шарко та ін.. В сучасній науці на існує єдиного підходу до визначення поняття педагогічне проектування та рівнів педагогічного проектування.

Під педагогічним проектуванням ми будемо розуміти ціннісно-орієнтовану, глибоко мотивовану, високоорганізовану, цілеспрямовану, індивідуальну або колективну педагогічну діяльність, що має на меті попередню розробку основних елементів педагогічної ситуації або цілісного педагогічного процесу та зміну педагогічної дійсності.

- Існують різні підходи до класифікації рівнів педагогічного проектування:
- *І.А.Колесникова: концептуальний, змістовний, технологічний, процесуальний* [3];
 - *Є.І. Машибіцем* виділяє: *концептуальний, технологічний, операційний, рівень реалізації* проектування змісту освіти та навчальних програм [4].
 - *С.А.Чандаєва* за «рівнем прийняття рішень» - оперативний, тактичний, стратегічний рівні; за «характером засобів, що використовуються» - концептуальний, методологічний та методичний рівні проектування [7].
 - *В.А.Сіненко*: на рівні навчального курсу, на рівні теми, розділу, на рівні поняття [6];
 - *В.В.Гура, М.Ю.Бухаркіна, М.В.Моисеева, М.І.Нежуріна, Є.С.Полат* [2], *О.В.Оспеннікова, А.Ж. Ромизовський* [5], виділяють 4 рівні проектування навчального процесу: рівень проектування курсів чи модуля в складі курсу; рівень проектування навчального заняття; рівень проектування «педагогічної події» (в складі заняття); рівень проектування «навчального кроку».

Останні чотири, на нашу думку, є найбільш важливими для професійної діяльності вчителя під час проектування навчального процесу. В якості попередніх кроків аналізу на кожному з рівнів, необхідно сформулювати та відповісти на основні питання: Що необхідно досягти? В яких умовах? За допомогою чого? Хто навчається? Коли навчається? Як відбувається навчання? За допомогою чого? Наскільки добре? Що необхідно знати тому, хто навчається? Що повинен зробити той, хто навчається, задля засвоєння даного фрагменту навчального матеріалу? Що він буде робити далі?

Розглянемо сутність кожного з 4-х рівнів педагогічного проектування.

На першому рівні попередньо розробляється педагогічна стратегія, виконується рівневе моделювання навчального процесу (тобто визначаються його інформаційна, соціальна, психологічна, педагогічна мета моделі). Результатом розробки педагогічної стратегії є побудова дидактичної метамоделі, в якій визначаються: ключові джерела навчальної інформації, види навчальної діяльності учнів з даними джерелами, методи навчання, засоби навчання, форми навчальної роботи учнів, форми навчальних занять, що знаходить відображення у тематичному (або календарно-тематичному)

плані навчального процесу. Дана модель повинна підтримувати обрані технології навчання, створювати необхідні умови для їх реалізації.

На другому рівні розробляється модель навчального заняття (НЗ). Навчально-методичний комплекс (УМК) заняття з фізики (*О.В.Оспеннікова*) включає такі пункти: тема НЗ; форма НЗ; клас, профіль, специфіка навчання; цілі: (навчання, виховання, розвитку); навчальні завдання НЗ; дидактична структура НЗ; діагностика результативності навчання на занятті; проект змісту та оформлення записів на дошці (або презентація до уроку) і в учнівському зошиті; дидактичні засоби; конспект НЗ; література для вчителя

На третьому рівні здійснюється проектування «педагогічної події». Воно зв'язане з розробкою навчальних завдань, які, тільки будучи вирішені учнями, забезпечують досягнення освітніх цілей заняття. Склад навчальних завдань визначається видами пізнавальної діяльності, програмою навчання, обраними концепцією і технологіями навчання.

На четвертому рівні здійснюється детальне планування окремих «педагогічних подій» у формі «педагогічних кроків». Фактично це процедурно-операційний опис дій учителя і передбачуваних дій учнів щодо вирішення конкретних навчальних задач. Найбільш зручним способом представлення даного опису є табличний [5].

Аналіз практики вивчення курсу «Проектування навчальних середовищ з фізики» у ХДУ засвідчує, що створені майбутніми вчителями проекти наближають їх до професійної діяльності, переконують у необхідності інтегративного підходу до проектування навчального процесу (дидактичного, психологічного, методичного); і необхідності здійснення його на всіх рівнях; дають можливість формувати теку необхідних для практичної діяльності методичних матеріалів.

Бібліографія:

1. Докучаєва В.В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі: [монографія]/ В.В.Докучаєва. – Луганськ, 2005. – 299 с.
2. Интернет-обучение: технологи педагогического дизайна/ [М.В.Моисеева, Є.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.І.Нежурина]: Под ред.. М.В.Моисеевой.- М.: Издат.дом «Камерок», 2004.-216 с.
3. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И.А.Колесникова, М.П.Горчакова-Сибирская; Под ред. И.А. Колесниковой. - М: Издательский центр «Академия», 2005. -288 с.
4. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения/ Е.И.Машбиц. – М.: Педагогика, 1988. – 191 с.
5. Оспенникова Е.В. Развитие самостоятельности школьников в учении в условиях обновления информационной культуры общества: В 2 ч.: Ч. I. Моделирование информационно-образовательной среды учения: [Монография]/ Е.В.Оспенникова. - Перм. гос. пед. ун-т. - Пермь, 2003. - 301 с
6. Синенко В.Я. Педагогическое проектирование как способ повышения качества образования/ В.Я.Синенко// Пед.Обозрение.- 2004.- №41. – С. 4-6
7. Чандаева С.А. Педагогическое проектирование как форма осуществления педагогического творчества/ С.А.Чандаева//Наука и школа. – 2006. - №4. – С. 34-39.
8. Шарко В. Д. Методична підготовка вчителя фізики в умовах неперервної освіти: [монографія]/ Валентина Дмитрівна Шарко – Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. – 400 с.
9. Шарко В.Д. Проектування навчального середовища як методична проблема/ В.Д.Шарко.- Печатное слово.- Херсон: Вид-во ХДУ, 2007.- №3/24.- С. 71-74.